

KOHILA HOBUPOSTIJAAM «KAPA» 1710—1938.

Tolleaegne Kohila oli välisilmaga seotud Keiserliku Kapa-Kohila Hobupostijaama kaudu. See posti- ja reisijateveoga tegelev asutus asus kohalikule mõisale kuulavas Kapa kõrtsihoones. Arhiivimaterjalidest on teada, et 18. sajandi alguses oli kõrtsipidajaks Kappa Jürry. Võib oletada, et oma nime sai kõrtsmik kõrtsilt endalt.

Samast perioodist on teada veel teinegi Kohila mõisa kõrtsmik — Erjowa Carl Härjaojalt.

Oma arhitektuurilt oli Kapa kõrts-postijaam nn. kõrtsstadolli tüüpi ehitus. See oli pikk ja madal, kõrge viilkatusega puidust hoone, mille ühes otsas asus tall. Algselt oli tall puidust ehitus, hiljem ehitati see kohalikust paekivist. Et kõrtsi osa oli veidi kitsam kui talliosa, katus aga kõikjal ühesugune, siis tekkis verandataoline katusealune, mida kaks paari puitsambaid kandis ja kust 3—4 astmeline trepp ääristatuna kahest puupingist kõrtsi viis. Kõrtsi küttekoldeks oli kerisahi koos mantelkorstnaga.

Kõrts asus Raudalu (nüüd Viljandi) maantee ja Hageri kirikute ristumiskohas, Kohila silla Rapla-poolses otsas. Nüüd asub seal Putke maja. Silla Tallinna-poolses otsas asus aga Tohisoo mõisale kuulunud, ilmselt 19. sajandi alguses ehitatud Sillaotsa kõrts.

Mis aastast aga Kapa kõrtsist hobukostijaam «Kapa» sai, on raske öelda. Postiajaloo uurija Eerik Selli andmetel võis see toimuda 19. sajandi teisel poolel. Igatahes 1863. a. Eesti postijaamade nimestikus on «Kapa» nimi sees.

Riiklik postikorraldus sai Eestis alguse juba Rootsiaja lõpul. Postijaamad tegelesid põhiliselt kiripostiveoga, kuid pidid pakuma ka ametnikele, hobustele ning veokeile varju ja puhkust. Postijaamadena kasutati kõrtsihooneid, sest spetsiaalseid postijaamahooneid siis veel ei olnud.

Peeter I valitsusajal, eriti aga alates 1820. a. pidid postijaamad võimaldama ka reisijate vedu, mis 1840. aastast riiklikuks ettevõtteks muutus.

Kuni 1917. a. oli postijaamade ülalpidamine rüütelkonna kohustus. Rüütelkond valis postijaamakavaleri, kelleks sai tavaliselt see mõisnik, kelle maa peal postijaam asus.

Postijaama juhtis postijaamapidaja, kes rentis jaama rüütelkonnalt. Postijaamapidajale allus 4—15 postipoissi, sepp ja sadulsepp.

«Kapa» hobupostijaamal oli kasutada kahe normaaltalu suurune põllu- ja heinamaa. See ulatus Tohisoo mõisa pargi põhjast kuni postijaamani ja Keila jõest kuni tulevase raudteeni.

1867. aastast on teada veel Tohisoo (Tois) postijaam, mis asus ilmselt Tohisoo trahteris Kohila-Lohu vahelisel teelõigul.

1874. a. ühendati Kose-Risti postijaam läbi «Kapa» Liiva postijaamaga. «Kapa» postijaama kaudu toimus ka otseühendus Tartu ja Pärnu maantee vahel. Samal ajal ühendati Kose-Risti postijaam maantee abil Raasiku postijaamaga.

1892. a. pikendati Tallinnast üle «Kapa» ja Rapla postijaamade kaudu kulgevat teed kuni Halingu postijaamani. Nii saadi otseühendus Pärnu linnaga.

1896. a. oli «Kapa» postijaamal 25 hobust, mis näitab, et postijaama kasutati elavalt.

Suurte teede äärsetes postijaamades oli alkoholi müük rangelt keelatud. Lubatud oli see väikeste teede ääres olevates postijaamades, ka «Kapa» postijaamas. Kuid ruum, kus müüdi või joodi «tulivett» pidi olema eraldatud postijaama ametiruumidest.

Hiljem nimetati «Kapa» postijaam «Kapa-Kohila» postijaamaks, vene keeles «Капа-Койль», saksa keeles «Kappa-Koil». Kuni I Maailmasõja lõpuni nimetati nende nimedega ka Kohila asulat ja raudteejaama.

1918. a. lõpetasid tegevuse kõik Eesti- ja Liivimaa postijaamad. Kodanliku Eesti valitsuse ajal avati need uuesti: 1921. a. Raplas, 1922. a. Kohilas ja Hagudis, 1925. a. Tuhalas.

Viimasteks «Kapa» postijaama pidajateks olid Leander ja hiljem Otto Vunder. Leander elas koos kolme tütreaga postijaamas. Otto Vunderil oli aga talukoht Tohisoo mõisa maadel, praeguses Kohila alevis.

Põhiliseks «Kapa-Kohila» postijaama teenuseks oli hobuste üürimine soovijaile. Postijaama kutsariks oli Otto Vunderi poeg Vaikjärve Juhan.

1930. aastatel oli «Kapa-Kohila» postijaamal veel alles saun, kuurid ja sepikoda. Sepikoda on alles ka praegu. Postijaama maadel kasvanud looduslikku parkmetsa hakati kohalike elanike poolt Kapa-männikuks kutsuma.

Kohila postikorraldusega tegeles 12. juulist 1914. a. alates postijaoskond, mille Kohila Paberivabriku Aktsiaseltsi palvel avas Riia Posti- ja Telegraafiagentuur.

5. novembril 1914. a. avati Kohila postijaoskonnas ka hoiukassa.

«Kapa-Kohila» postijaam tegutses kuni 1. maini 1938. a. Hoonde amortiseerumise tõttu otsustas Harju Maakonnaavalitsus postijaama likvideerida.

Teise Maailmasõja alguseks oli tärkav bussiliiklus postijaamade tähtsust oluliselt kahandanud ja nende tegevus kadus minevikku.